

FÖLDRAJZ

OSZTÁLYOZÓVIZSGA KÖVETELMÉNYEK

10. ÉVFOLYAM

NAT 2020

TÉMA	ISMERETANYAG
Átalakuló települések, eltérő demográfiai problémák a 21. században	
Földünk népessége	népsűrűség, népességtömörülés, természetes szaporodás (fogyás), demográfiai forradalom (népességrobbanás), demográfiai átmenet szakaszai, migráció, vándorlási különbség, egyenleg, ingázás; Ország-példák a demográfiai átmenet szakaszaira, példák megnevezése ritkán és sűrűn lakott területekre. Népességtömörülések: Kelet-, Dél- és Délkelet-Ázsia, Nyugat-Európa, Észak-Amerika: atlanti partvidék, Nagy-tavak vidéke
A népesség összetétele	nagyassz, korfa, foglalkoztatottak (aktív keresők), munkanélküliek, inaktív keresők, eltartottak, foglalkoztatottság (foglalkoztatási ráta), munkanélküliségi ráta, foglalkoztatási szerkezet, világvallás, nyelvcsalád, anyanyelv, hivatalos nyelv, állam, nemzet, nemzetiség, nemzeti kisebbség
Népesedési problémák	demográfiai robbanás, fiatalodó társadalom, öregedő társadalom, AIDS/HIV
Átalakuló tanyák, fejlődő falvak	ideiglenes település, állandó település, településhálózat, központi funkció, szóróvanytelepülés, tanya (szórt tanyák, sortanyák, tanyabokrok), farm, falu (halmazfalu, útifalu, sakktábla elrendeződésű falu)
A városfejlődés folyamata	város, központi szerepkör, vonzáskörzet, városodás, városiasodás, urbanizáció, szuburbanizáció, agglomeráció, alvóváros, bolygóváros, dezurbanizáció, reurbanizáció, vásárváros városi alapfunkció, központi funkció, közigazgatási és gazdasági szerepkör, technopolisz, városszerkezet, belső és külső munkahelyöv, belső és külső lakóhelyöv, mamutváros; Példák a különböző szerepkörű városokra.

Urbanizációs problémák	slum, városi hősziget
A nemzetgazdaságtól a globális világgazdaságig	
A gazdasági fejlettség mutatói, piacgazdaság, foglalkozási szerkezet	bruttó hazai termék (GDP), bruttó nemzeti termék (GNI), magas jövedelmű ország, közepes jövedelmű ország, alacsony jövedelmű ország, születéskor várható élettartam, vásárlóerő-paritás, Human Development Index (HDI), Global New E-Economy (GNEI), Economist Intelligence Unit (EIU), gazdasági növekedés, gazdasági szerkezet, primer, szekunder, terciér és kvaterner szektor, infrastruktúra, foglalkoztatási szerkezet, foglalkoztatási átrétegződés tervutasításos gazdaság, piacgazdaság, piac, nyereség (profit), kereslet, kínálat, szabad verseny, monopólium, árkartell, adó, költségvetés, költségvetési hiány (deficit), költségvetési többlet (szufficit)
Telepítő tényezők	természeti és társadalmi telepítő tényezők, „kemény” telepítő tényező, „puha” telepítő tényező, ipari park, logisztikai központ
Integrációk, együttműködések	együttműködés (integráció), kereskedelmi együttműködés (preferenciális övezet), szabadkereskedelmi övezet, vámunió, közös piac, gazdasági unió, politikai unió, regionális együttműködés; Európai Unió, EFTA, NAFTA, APEC, CEFTA
Centrum - periféria	munkamegosztás, centrumtársaság, periféria térség, világkereskedelem, áru- és szolgáltatás-kereskedelem; Triád: USA, EU, Japán; BRICS
Hogyan működik a globális világgazdaság?	globalizáció, transznacionális vállalat, leányvállalat, globális szerveződés, logisztika, kutatás és fejlesztés (K+F), újító országok, követő országok, technológiai sivatagok
A pénz és a tőke mozgása a világgazdaságban	
Mindennapi pénzügyek	készpénz, bankjegy, pénzérme, bankszámla, fix és változó kamatozású hitel, önerő, kamat, hozam, lekötöttség, likviditás, teljes hiteldíjmutató (THM), egységesített betéti kamatlábműtató (EBKM), költségvetés, befektetés, vállalkozás, pénzügyi tudatosság, államháztartás

Pénz és értékpapír	pénz, a pénz funkciói (csere- vagy forgalmi eszköz, fizetési, értékmérő, értékőrző eszköz), <i>cserekereskedelem</i> , <i>árupénz</i> , készpénz, folyószámlapénz, hitel, kölcsön, kamat, Teljes Hiteldíj Mutató (THM), infláció, árindex, valuta, deviza, konvertibilis, értékpapír, állampapír, kötvény, részvény, értéktőzsde, árutőzsde, tőzsdeindex; New York, London, Hongkong, Tokió, Frankfurt, Chicago, Dow Jones-index, BUX-index
A nemzetközi tőkeáramlás, nemzetközi pénzpiac	pénztőke, működőtőke, értékpapír-forgalom, hitelügyletek, spekulációs (rövid lejáratú) ügylet, pénzügyi (monetáris) világ, működőtőke-áramlás, hitelfelvétel, eladósodás, adósságválság, adósságspirál, adósságcsapda, átütemezés; New York, Tokió, Zürich, London, Frankfurt am Main, Szingapúr, Hongkong monetáris világgazdaság, értékpapír, részvény, kötvény, árutőzsde, értéktőzsde, bróker, New York-i értéktőzsde (NYSE), Dow Jones, BUX-index, Nemzetközi Valutaalap (IMF), Világbank, Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD)
Magyarország és Kárpát-medence a 21. században	
Hazánk természeti és társadalmi-gazdasági erőforrásai	átmenő forgalom, fővárosközpontú út- és vasúthálózat, nemzetközi idegenforgalom, természeti erőforrás, barna erdőtalaj, mezősegi talaj, mérsékelt kontinentális éghajlat, szénhidrogének, lignit-előfordulás, nemzetiség, természetes fogyás, születéskor várható élettartam, aprófalú, tanyavilág
Határon átvelő kapcsolatok a Kárpát-medencében és Európában	politikai rendszerváltozás, külföldi működőtőke-befektetés, Visegrádi Együttműködés (V4), határon átnyúló együttműködés, INTERREG
Budapest és Pest régiók	régió, közigazgatás, nemzetiség, város, világörökség, agglomeráció, bolygóváros, alvóváros Budapest, Szentendre, Százhalombatta, Vác, Visegrád
Középhegyvidéki régióink	agglomerálódó térség, régió, ipari park, falu, táj, város, világörökség Ajka, Balassagyarmat, Balatonfüred, Dunaújváros, Esztergom, Eger, Gyöngyös,

	Hollókő, Kazincbarcika, Komárom, Miskolc, Ózd, Salgótarján, Sárospatak, Tata, Tatabánya, Tiszaújváros, Várpalota, Veszprém, Visonta, Duna-Ipoly Nemzeti Park, Bükk Nemzeti Park, Aggteleki Nemzeti Park
Nyugat- és Dél-Dunántúl régiók	agglomerálódó térség, régió, nemzetiség, kultúrtáj, világörökség Bük, Győr, Harkány, Hegyeshalom, Hévíz, Kaposvár, Keszthely, Kőszeg, Mohács, Nagykanizsa, Paks, Pannonhalma, Pécs, Siófok, Sopron, Szekszárd, Szentgotthárd, Szombathely, Zalaegerszeg, Zalakaros, Fertő-Hanság Nemzeti Park, Őrségi Nemzeti Park, Duna-Dráva Nemzeti Park
Észak- és Dél-Alföld régiók	bokortanya, szálastakarmány, telepítő tényező, hungarikum, településhálózat, táj, világörökség, idegenforgalmi régió Baja, Békéscsaba, Debrecen, Gyula, Hajdúszoboszló, Hódmezővásárhely, Jászberény, Kalocsa, Kecskemét, Makó, Nyíregyháza, Orosháza, Szeged, Szolnok, Záhony, Hortobágyi Nemzeti Park, Kiskunsági Nemzeti Park, Körös-Maros Nemzeti Park
A nemzetgazdaságtól a világ gazdaságig	
Az Európai Unió megalakulása	integráció, római szerződés, Európai Gazdasági Közösség, (EGK), vámunió, gazdasági és pénzügyi unió, euró, eurózóna, schengeni övezet, Európai Bizottság, Európai Parlament, Európai Tanács, Miniszterek Tanácsa, Európai Központi Bank, „kék banán”, strukturális és kohéziós alapok, mezőgazdasági politika, vidékfejlesztés
Amerikai Egyesült Államok	NATO, NAFTA, monopólium, tömegáru-termelés, konjunktúra, recesszió, tőkekivitel, posztindusztriális társadalom, agyelszívás (brain drain), megalopolisz, peremváros, Szilícium-völgy New York, Detroit, Boston, Washington, Los Angeles, San Francisco
Japán és követői	technopolisz, robottechnika, exportösztönző gazdaságpolitika, autógyártás, „kis tigrisek”, különleges közigazgatási övezet, ültetvényes

	gazdálkodás, olajpálma- és rizstermesztés, ónércbányászat, megalopolisz Tokió, Hongkong, Szingapúr
A BRICS-országok	BRIC, BRICS, regionális különbségek, nyomornegyed, tőkekivitel, Független Államok Közössége, külkereskedelmi többlet, különleges gazdasági övezet, metropolisz, szolgáltatásexport, kiszervezés (outsourcing), apartheidrendszer, bantu Amazónia, Brazíliaváros, Mumbai (Bombay), Kolkata (Kalkutta), Bangaluru (Bangalore), Johannesburg, Pretoria
Sajátos szerepű országok	Közel-Kelet, OPEC, tartályhajó, csővezeték, tárolóközet, mesterséges sziget, palesztin, offshore terület, offshore cég, tengerentúli terület Rijád, Dubai, Palesztin Autonómia, Haifa, Tel-Aviv, Jeruzsálem, Kajmán-szigetek, Bahama-szigetek, Mallorca, Hawaii-szigetek, Maldív-szigetek, Seychelle-szigetek, Mauritius, Francia Polinézia
Fenntarthatóság - kérdőjelekkel	
Fenntartható-e a fejlődés?	környezeti világválság, globális felmelegedés, éghajlatváltozás, népességgrobbanás, városodás (urbanizáció), fenntartható fejlődés, riói egyezmények, párizsi egyezmény, karbonsemlegesség, ökológiai lábnyom, biológiai kapacitás, ökológiai gazdálkodás, UNEP, fenntartható fejlődési célok, WWF
A fogyasztói társadalom ellentmondásai	termelés, fogyasztás, fogyasztói társadalom, gazdasági növekedés, túltermelés, meg nem újuló (fogyó) természeti erőforrások, újrahasznosítás, fosszilis energiahordozók, mélytengeri bányászat, megújuló energiaforrások, túlfogyasztás napja, ökológiai lábnyom, élelmiszerpazarlás, tömeges elhízás, éhínség, tudatos fogyasztói magatartás, ökológiai gazdálkodás, szelektív hulladék
Lemaradó államok – sajátos kihívások	alacsony jövedelmű országok, szegénységi küszöb, minőségi éhezés, alultápláltság, a Föld eltartóképesége, gyermekhalandóság, mezőgazdasági túlhasználat, hulladékkereskedelem, elektronikus szemét, társadalmi egyenlőtlenség, korrupció
Klímaváltozás – az alkalmazkodóképesség versenye	globális felmelegedés, éghajlatváltozás, emisszió, karbonsemlegesség, szénmegkötő

	technológiák, üvegházhatás, üvegházhatású gázok, antropogén eredetű gázok, betelepülő fajok, tengerszint emelkedése, Éghajlatváltozási Kormányközi Testület
Szűkös vízkészletek	vízkészlet, ivóvíz, vízellátás, vízhiány, vízfogyasztás, túlhalászat, tengeri rezervátum, külső és belső vízlábnyom
Átalakuló energiagazdaság	elsődleges és másodlagos energiahordozó, megújuló és nem megújuló energiaforrás, energiafogyasztás, energiatudatosság, energiahatékonyság, szél erőműtelep, szél turbina, napelem, napkollektor, geotermikus energia, hőszivattyú, biomassa, bioüzemanyag
Túl sokan vagyunk a Földön?	túlnépesedés, népességnövekedés, demográfiai átmenet, természetes szaporodás (fogyás), népességrobbanás, termékenységi arányszám, előregedő társadalom, urbanizáció, megváros, nyomornegyed, kertváros, zöldövezet, okosváros